

26 Ekim 2017

## KEDİNİN BİLGELİĞİ

Evcil hayvan sahipleri hayvanlarına akıl ve gönül özellikleri verirler. Hayvanlarının sadık, vefalı, candan hatta akıllı olduklarına karar kılarlar. Bu nicelemeler, evcil hayvanlar ve insanlar arasındaki ilişkide karşılıklı olarak nevroitik bir şeyler olduğunu açığa vurur vurmasına ama genelde hayvanların insanlara uygulanan sosyal baskılara maruz kalmadığını da gösterir. Ne kadar evcilleştirilmiş olsalar da hayvanların doğal olan bazı özelliklere kendiliğinden sahip olduğu düşünülür. Yanlış anlaşılmayayım; burada kedimin bir bilge olduğunu iddia ediyor değilim.

Kedi insan için bir metafor değil, ama zaman ile, yaşı hesaba katmamayı başaran bir ilişkinin sembolü olabilir. Zamanın içindeyizdir, bazı anların tadını çıkarır, kendimizi zamana yansıtır onu yeniden icat eder, onunla oynarız. Zamanın kıymetini bilir acele etmeyiz ya da geçip gitmesine izin veririz. Hayal gücümüzün hammaddesi zamandır.

## YAŞ GELİNCE

İnsan yaşlanmayı kabul ederse iyi eder çünkü o alınan bir hayvandır, kendisini tanımamazlıktan gelene sessizliğini pahalı ödeyebilir.

Yaş gelince, kendini gösterebilir elbette, ama onu tüylerini okşayarak göz önünde tutmak, yaşa hoş geldiğini söylemek, gururunu okşamak, Noel Baba gibi torbasından cömertçe çıkardığı hediyelerini utanıp sıkılmadan saymak daha iyidir.

Yaş bir bakıma, geçen günlerin titizce hesaplanması, yılların sadece birbirine eklenmesidir ve biriken miktar dile getirildiğinde bizi şaşkınlığa düşürür. Yaş, her birimizi, en azından Batı’da emin olduğumuz bir doğum tarihi ile genelde farklı olmasını dilediğimiz bir ölüm tarihi arasına sıkıştırır.

Zaman bir özgürlük; yaş ise bir sıkıntı, bir zorlamadır. Kediler böyle bir baskıyı bilmez görünür.

Yaşam her birimiz için uzun ve istemsiz bir arayıştır. Bu kitapta şüphesiz birçok insanın sezgisini doğrulayacak sonuçlar çıkarmayı denedim ama halk arasındaki bilgeliğin sorgulanmadan kabul edilen çıkarımlarını (“Yaşlılar yapabilse, gençler bilebilseydi keşke” gibi) tersine çevireceğim için bu yorumlar bazılarını da şaşırtacaktır.

İster bilgi kaynağı ister tecrübe birikimi olsun, yaşlılık diye bir şey yoktur. Yaşlılık diye bir şeyin olmadığını anlamak için yaşlanmak yeter. Elbette, yaşlanma ile ilişkilendirilen hastalıklar ve zayıflıklar gerçekten vardır; er ya da geç, az ya da çok kendilerini gösterir ama her zaman yaşlılığı beklemezler ve genç yaşlı ayrımı yapmadan vururlar insanları.

Yaşlıların zihinsel durumundan ya da davranışlarından ise, genelde iyi niyetli olanlar ya da özellikle iyi niyetli olan daha az yaşlılar bahseder.

Batı’da çok yaşlı olmak sıradanlaştı ve istisna olmaktan çıktı. Artık yaş kendi başına bir saygınlık sağlamıyor.

İçinde yaşadığımız görüntü toplumunda medyatik olabilmek için uzun yaşam rekorları kırmak (tanımı itibarıyla geçici bir zaferdir bu) ya da

(Sporda, tiyatrodada, edebiyatta, siyasette...) yaşına rağmen iyi performanslar sergilemek gerekiyor.

Bu istisnalar tabii ki dede-nine kaidelerini bozmuyor, hatta doğruluyor. Saygın bir yaşının günümüzde yaşını göstermemesi, hatta yaşını inkâr ediyor olması gerekiyor.

Yaşlılığında çocukluğa geri dönenler zihinleri zayıf olanlardır. Elbette yaşlılık bazı etkinliklere mâni olur ama zihninin canlılığını korumuş insanlara başka hiçbir zarar vermez. Sonuçta, **bana nasıl yaşadığını söyle, sana eskiden kim olduğunu söyleyeyim!**

Bazıları yaşını söylemekten ve kullanmaktan geri durmuyorsa eğer, bunun nedeni, kötü niyetli, kaba, saf ya da patavatsız olduğumuz zamanlar yaşlarını yüzlerine vurmamızdır. Hafif aksanını duyar duymaz nereli olduğunu sorduğumuz yabancılar gibi yaşlılarda da otobüsteki başka bir yolcunun, taksi şoförünün ya da televizyon sunucusunun merakını celbeder. Kadınlarda güzellik neyse, yaşlanan entelektüeller için yaş odur. Bir televizyon sunucusunun aklına asla bir erkek oyuncunun avantajlı fiziğini övmek gelmez (bu tarz iltifatlar kadınlara yapılır). Aynı şekilde kırk yaşlarında birinin yaşını kimse coşkuyla karşılamaz (bu iltifat da ihtiyarlara saklanır).

## YAŞINIZ KAÇ?

*“Sanki bin yıl yaşadım, o kadar çok anım var ki...” Baudelaire*

Yaş sınırlandırmaları her alanda mevcuttur: Reşit olmak, emeklilik yaşı ya da sanki *ölümsüz olmanın* yaşı varmış gibi Fransız Akademisi'ne aday gösterilme yaşı, hatta tıbbi yollarla çocuk sahibi olmak için kadınların ve partnerlerinin başvuracakları sperm bankalarının karar verdiği yaş sınırları.

Bir kardinal seksen yaşına gelince artık Kardinaller Meclisi'ne katılamaz ve Papa'yı seçemez. Kısacası, en derinde bana ait olan, zaman içerisinde beni ölüme, kendi ölümüne yaklaştıran ilerleyişimin derecesi kayıt altına alınmış, çerçevelenmiş, düzenlemelere, özel izinlere, istisnalara tabi tutulmuştur. Eğer yaşımsam ve sadece yaşımdan ibaretsem, özümde, herkesin tanıdığı kurallar tarafından sıkıca belirlenmiş, sosyal ve kültürel bir varlığımdır.

Fakat bu kurallar yığını beni gerçekten ilgilendirir mi? Ben gerçekten yirmi bir yaşına geldiğimde reşit oldum mu? Bu dönüşüm şimdilerde benimkinden üç yıl önce mi gerçekleşiyor? Emekli olunca başka biri mi oldum? Altmış beş, yetmiş ya da seksen yaşımdan sonra söyleyecek bir şeyim kalmadı mı?

Bu bir özgürlük meselesidir ve uzayan yaşam süresi daha çok kişiyi çemberin dışına atabilir. Bu kuralların tehlikeleri var. Örneğin, yaşlıların oy vermesi ne zaman yasaklanacak? Ya da tam tersine, çocukluk iyice kısalıyor mu? On altı yaşından küçük bir suçlu gerçekten reşit değil mi?

**“Yaşınız kaç?”** Bu soru uzun zamandır beni utandırıyor. Her şeyden önce, bu soruyu soranlar için utanıyorum, nezaketsiz olarak görünen bir soruyla muhatap olduğum için. İkincisi, cevap vermeden düşünmem gerektiği için utanıyorum. Nasıl diyeyim ki? Yaşımı biliyorum, söyleyebilirim ama buna inanmıyorum.

Bütün yazarlar değişen oranlarda zamanı ve yaşını eğiip büküyorlar. Günlük tutmuş ya da tutan yazarlar bile bazen anlam verebilmek ve

kendilerini sorgulayabilmek için, günlerin ardı ardına geçmesinin farkına varma biçimleriyle aralarına bir mesafe koyma ihtiyacı hissederler. Örneğin “*zamanı yakalamanın*” verdiği hazdan, zamanın geçtiği ve yaşlandıkları üzerine daha huzurlu ya da endişeli bir tefekküre geçerler.

Hepimizde aslında bir iç ses vardır, kimi zaman mırıltılarımızda, homurtularımızda, nidalarımızda, yüzümüzü buruştururken ya da daha nadir olsa da (“kendi kendimize konuştuğumuz” zaman) söylediğimiz sözlerde çıkar ortaya.

En sıradan olayları yorumlar, bize seslenir, en sert sözlerle yargılar bazen bizi (“*Ne aptalım ya!*”). Kısacası “yaşsız” bilincimizin, ömrümüz boyunca bize her zaman eşlik eden, kendi kendimize mesafe koyduran, kaderden, kazadan ve yaştan azade dalgalı bir dikkati içimizde koruyan sıradan düşünömselliğın söze dökölmüş ifadesidir.

## **DEVRE, DÖNEM, SINIF**

Süre sadece zamanı temsil etmemize değıl; ona hükmetmemize, onu düzenlememize, hatta durdurmamıza ya da bize durduğumuz hissini vermeye yarar. *Kaç yaşındasın?* Soruyu anlayıp cevap vermek için ağızını açana kadar bile birkaç saniye yaşlanmış olurum.

Buna karşılık, eğer kimlik kartımı çıkarırsam, orada doğum tarihim yazılıdır, sabit ve sağlamdır. On beş yaşından itibaren çocuklar ebeveynlerinin pasaportuna dahil edilmez, kendi pasaportlarının olması gerekir, sonuç olarak çocuğın da kendi doğum tarihine sahip olma hakkı vardır.

Zorunlu askerliğın olduğu zamanlarda, insanlar bir “devreye” ait olurlardı. Devre doğum tarihine 20 eklenerek ve çıkan sonucun son iki hanesi alınarak hesaplanırdı.

Yirminci yüzyılda, 46. devreden biri 1926’da, 09 devreden biri 1889’da doğmuş demektir Tıbbi muayene yapılan yoklama gününde, resmi makamların, belediye kayıtlarının belirlediğı üzere henüz reşit bile sayılmayan yirmi yaşındaki bütün genç erkekler toplanırdı. Anadan doğma soyunup beklerlerdi; askerlik, sonuçta ikinci kez doğmak demektir.

İnsanın devresini söylemesi hiçbir hesaplama gerektirmez; yaştan farklı olarak, insanın devresi her sene değışmez. Kimliğın kalıcı bir parçasıdır. Ayrıca dayanışmanın ve bir gruba ait olmanın bir parçasıdır. Köylerden insanların birbirine “devrem” diye hitap ettiğini duymuşumdur. “Kuzenim” der gibi “Devrem” derler.

Devre aynı zamanda hem bireysel hem de kolektif (bir ilişkiler bütünü) bir kimliğın tanınmasıdır; ikisi de zamana ve mekâna derinden bağlıdır.

## **HAYATIN EVRELERİ**

Her yeni nesil bir öncekini dışarı doğru itiyor.

Şüphesiz etnologların sıkça gösterdiği gibi, birçok toplumda, nesiller arası ilişkinin altında yatan gerilimin nedenlerinden biri budur, fakat bundan daha önemlisi, ölüm fikrinin bir yeniden başlağış fikrine bağlı olmadığını, çarkların herkes için ama sadece bir kere döndüğünü göstermesidir.

Buradaki çelişki, yeni gelen nesil tarafından ölüme itilirken aynı zamanda torunların gelmesini de sağlayan doğum fikrinin yaşın ilerlemesini hafifletmesidir. Aynı gerilimin torunlar ve ebeveynleri arasında yaşanacağını

düşünmek, büyükanne ve büyükbabaları yaşlanma konusunda teskin edip torunlarına minnet duymasını sağlıyormuş gibidir.

Dedem torunlarına "*öcümü siz alacaksınız*" derdi. Şaka yapıyordu elbette ama ne oğulları ne de gelinleri bu ironiden hoşlanırdı.

Birbirini takip eden nesiller, yani ebeveynler ile çocuklar arasındaki gerilimler daha güçlü bir şekilde ifade edilir, büyükanne ve dedelerin torunlarla olan ilişkisi ise daha çıkarsız ve başkalarının aracılığıyla olur. Ayrıca biliyoruz ki işin bir de Oidipus boyutu var, anne-kız, baba-oğul ilişkileri her zaman bir sevgi ve rekabet ikiliği üzerine kuruludur.

Gazetelerdeki ilan köşeleri, hayatın evrelerinin çoğulluğunu parça parça gösteren güncel bir versiyondur. Doğumlar, evlilikler ve vefatlar aynı sayfada beraber yer alır. İsmi olanlar sadece bir sütuna sahiptir, kısa yazıların olduğu bir kutucuğun içine yerleştirilir. Gazeteyi okuyan da yaşına göre sütunlardan birine ya da diğerine ilgi gösterir. Bu anlamda, ilan sayfalarında yaş hükümranlığını iki defa yaşar, yaşa göre düzenlenmiştir ve okuyucular yaşına göre inceler bu sayfaları.

## YAŞINI GÖSTERMEK

Basmakalıp söz ve deyimler aslında söylediklerinden daha fazlasını söyler. Belki saf olanlar anlamaz ama kurnazlar çok iyi bilir ne demek istendiğini. "*Yaşını hiç göstermiyorsun.*"

İşte arada sırada duyduğumuz basmakalıp bir söz. Söylendiği kişiye göre insanı sevindirebilir ya da üzebilir. Bu ifadenin olumlu haliyse ("*Yaşını gösteriyor*") genelde üçüncü tekil şahısta, birine acıyarak bir başkasına sır verir gibi, orada olmayan bir kişi için kullanılır: "*Yaşını gösteriyor*" ya da daha da ısrarcı bir şekilde "*Yaşını çok gösteriyor*".

"*Göstermek*" yaş için kullanıldığında tersini ifade eder, sanki birisi yaşını göstermiyor da yaş kendini gösteriyor gibidir.

Yaşını gösteren kişi, yaşına ve onun emirlerine boyun eğendir; yaşını göstermeyense tam tersine aktif ve sağlıklı bir hayata, yaşlanmanın etkilerini yavaşlatan veya hafifleten bir enerjiye sahip kişiler için kullanılır.

Yaşımı göstermemek için spor yapıyorum, göbeğimi içeri çekiyorum, rejim yapıyorum, spa'lara ve deniz terapilerine gidiyorum, kremler ve fondötenler kullanıyorum, makyaj yapıyorum. Bunların hepsini genç görünmek, daha genç göstermek, yani yaşımdan daha genç göstermek için yapıyorum.

"*Ölçü alır*" gibi, "*kaderimizi ya da ipleri elimize alır*" gibi yaş almıyoruz. Daha ziyade "*soğuk alır*" gibi ya da "*nem alır*" gibi yaş alıyoruz.

"*Göstermek*" ve "*almak*" fiillerinin ne demek istediği muğlaktır, biz mi yaş alır gösteririz, yoksa yaş alınır ve gösterilir mi?

Etken ve edilgen çatı arasında gidip gelen başka deyimlerde başka fiiller kullanılır: "*Yaşımız ilerliyor,*" sanki bir yere gidiyormuşuz gibi ama vardığımız zaman ise ilerlemiş olan yaş olur.

Sanki bir arabadan bahseder gibi: "*Arabanız ilerledi*".

Yaş mı ilerler? Biz mi yaşta ilerleriz? "*İlerlemiş bir yaşa geldi*" dediğimiz zaman bu ikisi neredeyse iç içe geçmiş gibi görünür.

Eski kelimeler ister yaşlılıktan ister snopluktan ya alay etmek için kullanılsın güncel dili kullananları rahatsız eder. Bu yüzden biraz

yaşlanmış birinin, geri kafalı ya da dinazor gibi algılanmamak için kelimelerini değiştirmesi, yeni teknolojilerin getirdiği yeni kelimeleri kullanması, eski kelimeleri ve ifadeleri de ayıklaması gerekir.

Bazı yaşlılar ise bu eski kelimeleri dert etmeden, hatta eğlenerek sık sık kullanır. Bu, onların özellikle torunlarıyla ilişkilerinde önemli bir rol oynar.

### **“YAŞ”LANMADAN YAŞLANMAK**

Bazen uzun suredir *"gözümüzün önünde"* olmayan birinin yüzünü tekrar gördüğümüzde yaşlandığımızın farkına varırız. Belirli bir yaşı geçtikten sonra, tekrar göreceğimiz insanlardan uzun süre ayrı düşmemek gerekir. Onları görmediğiniz zaman bizden habersiz yaşlanır ve aniden karşımıza geçip kendi ihtiyarlığımızın, tükenişimizin aynası oluverirler. Hep yanımızda olan yakınlarımızla hemen içimizi rahatlatırız: *"Çok yaşlanmış..."* deriz ama kalbimizde aynı şeyi hissetmeyiz, neredeyse ona gönül koyar, hastalanıp hastalanmadığını sorar, bir açıklama ararız. O kişiyi tekrar sıkça görmeye başladığımızdaysa (ve eğer hasta değilse) onu affederiz, unuttur, tekrar buluruz, onda kendimizi tekrar buluruz.

Bu ilişki insanın kendisiyle, kendi bedeniyle de kolay değildir. Her gün aynaya uzun uzun bakacak fırsatımız olmaz. Baktığımızda ise, umursamadan ve ifadesizce bir göz atar hızlıca geçeriz. Bazense daha uzun kalırız aynanın önünde, elimizle saçımıza şekil vermek, kravatımızı düzeltmek ya da kadınların yaptığı gibi makyaj tazelemek (erkeklerin kravat taktığı, kadınların makyaj yaptığı varsayımında elbette) gibi bir ayrıntıyı düzeltmek için ("bir çekidüzen vereyim kendime" derdik eskiden) ya da en basitinden kendi görüntümüze dalıp yorum yapmadan düşünmek içindir. İşte o zaman kendi bedenimizi buluruz yeniden.

Dikkatlice bakan gözler cildi geren, gerdandaki kırışıklıkları azaltan, saçları daha gür yapan bu hileleri hemen görebilir. Bunlara rağmen asıl mücadele insanın içindedir. Waterloo'da, Fransa kırsalında zaferden zafere koşan Napoleon gibi sonunda yenilgiye uğrar. Maskelerin düştüğü bir an gelir ve yaşın sert hakikati kendini, belki biraz erken ya da biraz geç ama mutlaka gösterir.

Zaten bu son çöküşten çok önceleri, erkekler erkekliklerinden, kadınlar kadınlıklarından adım adım vazgeçmişlerdir ya da en göze çarpan taraflarından diyelim.

Yaşlanmak kendini çok önceleri hissettirir ve çok ileri yaşlara bağlı bedensel çöküş uzun bir sürecin sonudur.

Beden hem dış görünüşüyle hem de içindeki arazlarla, bu çöküşün farkına vararak önce kendini bedeninin kurbanı gibi hisseden, neden sonra bu yok olmakta olan tenin kendisinin varoluşu ve kimliğini özetlediğini kabul etmeyi reddedenlere "ihanet eder".

"Can yakan", "bedene zulmeden" bilinç her zamanki gibi buradadır ve etkendir, kişileştirdiği hastalıklara (kanser) ya da bu hastalıkların aracısı olduğu bilinmez kadere (meşhum bir kudret olarak yaş) çevirir yüzünü yeniden.

**Yalnızlığın** yaşlılıktaki en acımasız dertlerden biri olduğu söylenir. Gerçekten de ne kadar çok zaman geçerse o kadar fazla çözülür ya da en azından gevşer bizi hayata bağlayan bağlar. Çoklarının dört gözle beklediği emeklilik birdenbire günlük aşinalıklarımızdan uzaklaştırır bizi, öyle bir çeşit ölüme benzer. Emeklilik bazen konuşmalar yapılan çiçekler verilen ve bazılarının gerçekten uygulandığı, cenazeyi anımsatan törenlerle kutlanır.

Yaşlılıktaki yalnızlık, sadece insanın kendi içinde yaşadığı bir gerçeklik değildir. Aynı zamanda çekip gidenlerin, ihanet edenlerin, hastalıkla cebelleşenlerin ya da ölen başkalarının olmasından kaynaklanır. Birçok yakın arkadaşının uzaklaştığını ya da öldüğünü görmeden çok uzun süre yaşlanamaz insan.

En kötüsü de buna alışmamız olur. (ya da alışıyor görünmemiz) Sanki, umursamadığımız için değil de utanıp sıkıldığımız için, hepimizi bekleyen berbat bir şey olduğunu söylemeyi reddediyormuş gibi yaparız.

Yaşlılarımızın gitmesiyle ve başkalarının bakışlarıyla maruz kaldığımız yalnızlık ve bir savunma refleksi ya da meydan okuma gibi arzu edilen yalnızlık. Bu yalnızlıklar illaki yaşlılığın vermekten kaçamayacağımız fidyeleri midir?

Bu o kadar kesin değil. "Gösterelim" ya da "göstermeyelim", bir yaşımız var, var ama aslında bize sahip olan o.

Sıkça söylenen aforizma şudur: "*Ölümünden beş dakika önce, Mösyö de la Palisse hala yaşıyordu.*" İyi de yapıyordu...

## NOSTALJİ

İki tür nostalji vardır; biri yaşadığımızı, diğeri yaşamış olabileceğimize duyduğumuz özlemi ifade eder.

İlkinde fiiller dilek şart kipinin hikayesiyle ("*O güzel günlere dönebilseydim*") diğesinde ise rivayetiyle kurulur ("*Harekete geçmeye cesaret edebilmiş olsaydım, başarırdım*").

Birinci tür nostalji az ya da çok sadık bir hafızanın yerine geçer ve ondan beslenir. Bizi, zamanın geri çevrilemeyeceğiyle yüzleştirir, ikincisinde ise sadece geriye dönmeyi değil tarihi değiştirmeyi de isteriz ("*Annemi babamı dinlemiş olsaydım... Kolayca ikna olmamış olsaydım... Çekip gitmiş olsaydım, hayat bambaşka olurdu*").

Nostalji ya da vicdan azabı zamanı ele aldığı zalimce bir eleme yapar. Unutmak onun gizli ve en etkili silahıdır, öyle keskin bir kılıçtır ki bu, hatıraları budayarak inceltir, en iyisini seçer ve hiç olmamış bir geçmiş uydurur. Çocukluk aşklarımızın cennetinin o kadar güzel olmadığını içten içe çok iyi biliriz. Boşuna olduğunu bile bile dilediğimiz şey, şimdiki özlem, arzu ve hayallerimizi orada bulmaktır.

Pişmanlık duyduğumuz şey aslında hiç olmamıştır çünkü tam tersine şimdiki zamandaki arzumuzu geçmişe yansıtmak onu var eder.

En nihayetinde, iki nostalji bir araya gelir. İkinci tür özlem daha çok acı verir ama en azından berraktır, ne olmuş olabileceğini hatırlattığı için değil, eksikliklerin ve yetersizliklerin iz bıraktığı ama gerçekten yaşanmış bir geçmişi tespit ettiği için.

Her iki durumda da nostalji bugünümüzden bahseder ve zamanla oyun oynamaktan keyif alır.

Geçmişimiz karşısında hepimiz yaratıcı, hepimiz sanatçıyızdır, geçmiş zamanı geriye giderek gözlemleriz ve yeniden oluştururuz. Bu da atasözünü haksız çıkarır: Yaşlılar gençlerden daha çok bilmez, gençlerin muhtemel çekingenliklerinin nedeni bilgisizlikleri değildir. Yaşlıların anladığı, zaten bildikleri ama zamanında cesaret edemeyişleridir. İkinci tür nostaljinin özü budur.

Siyasi nostaljiler ise genelde yaşanmış veya yaşamış olabileceğiniz geçmişlere duyulan özlemlerden farklı, üçüncü tarz bir nostaljidir. Gelenekçiler ve gericiler bir hayalin kavgasını verirler. İlerlemecilerin ütopyası kadar hayali olan bir geçmişi ütopyalastırırlar ama ilerlemecilerden farklı olarak, daha ikiyüzlü bir şekilde, istedikleri yeni düzeni, hiç olmamış ya da itiraf edilemeyecek kadar utanç verici bir geçmişin üzerine kurarlar.

## HERKES GENÇ ÖLÜR

İnsanların gözünde evcil hayvanların, en iyi yanı, şüphesiz birinin yerine diğerinin koyulabilmesidir. Ölen birinin yerine hemen yenisini almak bizi yas tutmaktan kurtarır. Belirli bir yaşa gelen biri, son kaybettiği hayvanın yerine bir başkasını alamıyorsa eğer, bu belki de bu kez kaderlerinin kesişebileceği korkusundandır.

İster maddi koşullar yüzünden olsun ister yorgunluktan, yerine başkasını koymayacağınız son kedi veya köpeğin ölümü, bakış açımızda bir değişikliğe yol acar. O zamana kadar, gözümüzde hayvan ölümsüzlerin karşısındaki bir ölümlü gibi var olmuştur.

Kedilerimize veya köpeklerimize, Homeros'un tanrılarının insanlara baktığı gibi, acıyarak ama kaderlerini değiştiremeyeceğimizi bilmenin hüznüyle bakarız. Fakat hayvanlarımız karşısında ne ölümsüz ne de yarı tanrıyızdır. En son ölenin yerine bir başkasını almayı reddetmek, hayvanlar gibi ölümlü olduğumuzu kabul etmektir. Bu kabul bizi onlara yaklaştırır. Bize hayvanların sükûnetinin sırrı ve doğaya olan yakınlıkları üzerine kendimize sorular sormak ve düşünmek için de fırsat verir.

Yaş almak, yaşlanmak, insanlarla yeni ilişkiler geliştirmeyi denemek demektir. Birçok insanın hiçbir zaman bilemeyeceği bir ayrıcalıktır, farkına varmamızın iyi olacağı bir şeydir. Bazıları için yaşlıların ne yaşadığını sadece kendilerine sordukları şeyleri yaşamak, onların yanında yer alabilmek ve nesiller arasındaki farkı göreceli hale getirebilmek için bir fırsattır.

Yaşlılar belki bir şeyi kesin olarak bilirler: Yaşlılığın, çocukluğumda dendiği gibi “*atla deve olmadı*”nı.

Yaşlılık egzotizm, yani hiçbir şey bilmeyenlerin başkalarına uzaktan bakması gibidir. Yaşlılık diye bir şey yoktur.

Yaşlılığın içinde yüzdüğü zaman, geçmiş olayların düzenli bir şekilde birikmesinin toplamı değildir.

Alzheimer hastalığı da unutmamanın doğal bir süreci hızlandırmasından başka bir şey değildir, öyle ki dayanıklı imgeler, yani en sadık imgeler, çocukluktan kalanlar olur. Buna sevinelim ya da üzülelim, bu tespit bir parça acımasız olsa da kabul etmek gerekir: HERKES GENÇ ÖLÜR.

## **KAYNAKÇA**

---

**YAŞSIZ ZAMAN- “Kendi Etnolojini Yapmak”**

*(Une ethnologie de soi/Le temps age sans)*

**Marc AUGE’**

**Çeviri: Öncel Naldemirci**

**Yapı Kredi Yayınları-4769/I. Baskı: Ocak 2017 (70 sayfa)**